

Перелік використаних джерел:

1. Колков А. И. Гармонизация структуры как фактор экономического регулирования [Электронный ресурс] / А. И. Колков. – Режим доступа: http://kolkovsite.narod.ru/old/Notes/garm_struct.htm/. – Название с домашней страницы Интернета.
2. Прангишвили И. В. Энтропийные и другие системные закономерности: Вопросы управления сложными системами: науч. издание [Текст] / И. В. Прангишвили / Ин-т проблем управления им. В. А. Трапезникова. – М.: Наука, 2003. – 428 с.
3. Україна у цифрах 2015: стат. зб. [Текст] / за ред. І. М. Жук. – К. : Держ. служба статистики України, 2015. – 240 с.
4. GDP - composition, by sector of origin [Electronic research] / Central intelligence agency. – Mode of access: <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2014.html>. – title of the screen.
5. Сільське господарство України у 2015 р.: статистичний збірник [Текст] / за ред. О. М. Прокопенко. – К. : Держ. служба статистики України, 2016. – 364 с.
6. Agriculture, forestry and fishery statistics, 2016 edition: statistical books [Text] / Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. – 230 p.

УДК: 330.341.1

Кузьмак Олег

д.е.н., доц., директор

Рівненська філія, ПВНЗ “Європейський університет”,

м. Рівне, Україна

Oleh Kuzmak

Doctor of Economics, Associate Professor, Director of the Rivne branch, European University,

Rivne, Ukraine

Кузьмак Олена

д.е.н., доц., завідувач кафедри економіки та менеджменту

Рівненська філія, ПВНЗ “Європейський університет”,

м. Рівне, Україна

Olena Kuzmak

Doctor of Finance, Associate Professor

Head of the Department of Economics and Management, Rivne branch, European University,

Rivne, Ukraine

**ІННОВАЦІЇ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
INNOVATION AS A CONDITION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

В останні роки глобалізаційні фактори усе частіше розглядаються не як загрози, а як можливості, стимули економічному зростанню. Особливо важливими та актуальними у контексті розширення ролі і впливу міждержавних об'єднань стають питання механізмів та наслідків інтеграційних процесів. З урахуванням постійної активізації глобалізації економіки в контексті економічної кризи, що мала місце не тільки в Україні, а й в інших країнах Європейського Союзу, постає нагальна потреба у науково-методичному інструментарії вирішення проблем щодо проведення упереджених заходів, соціально-економічних реформ і перебудови національної економіки на засадах концепції сталого розвитку.

Сформована наприкінці ХХ століття концепція сталого розвитку передбачає збалансованість розвитку суспільства в соціальному, екологічному та економічному аспектах. Сталий розвиток – це розвиток, що задовольняє всі напрями розвитку суспільства, не загрожуючи можливостям майбутніх поколінь [1]. В цілому, метою сталого розвитку

економіки країни є забезпечення економічної могутності, незалежності і безпеки країни, зростання добробуту народу на основі розвитку високотехнологічних виробництв, що в свою чергу не можливе без підвищення рівня інноваційної активності в різних галузях національної економіки. Тобто, інноваційний характер економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. Впровадження інновацій є запорукою збереження підприємством ринкової частки, отримання прибутку та подальшого розвитку. Можна з впевненістю стверджувати, що в активізації інноваційної діяльності зацікавлені як підприємці, так і споживачі та держава, оскільки це забезпечує випуск та доступ до нових і конкурентоздатних видів товарів, які дають гарантований прибуток, накопичення вільного капіталу і можливість його вкладення у розширення виробництва, збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, надходження іноземного капіталу у вигляді прямих інвестицій.

Інновації в цьому контексті розглядаються не як самоціль, а як інструмент стимулювання зростання та розвитку. Концепція “сталого розвитку” надає цьому питанню додаткової важливості: якщо зростання повинно забезпечуватись протягом тривалого періоду часу, то політика зростання повинна надавати достатньо уваги факторам, що обмежують зростання: навколишньому природному середовищу, вичерпанню сировинних ресурсів, енергетиці, людям, тощо.

Важливість та беззаперечність інноваційної діяльності щодо формування сталого розвитку суспільства підтверджує загальносвітова статистика. Країни, що мають високі показники інноваційної активності, займають лідируючі позиції у глобальному рейтингу за індикаторами сталого розвитку. Так, у 2016 році за індексом людського розвитку лідируючі позиції займають Норвегія, Австралія та Швейцарія, Україна ж посідає 81-е місце серед 188 країн [2], за індексом екологічної ефективності – Фінляндія, Ісландія та Швеція (Україна серед 180 країн на 44-й позиції) [3, за індексом конкурентоспроможності – Швейцарія, Сінгапур, США (Україна серед 138 країн на 85-ому місці) [4].

Нинішня ситуація, що склалася в економіці України, характеризується не надто високою активністю інноваційної діяльності, що спричинено передусім браком власних коштів у підприємств і обмеженістю бюджетного фінансування. Так, згідно з даними світового інноваційного рейтингу Global Innovation Index 2017 Україна посіла 50 місце, знаходячись між Катаром (49 місце) та Тайландом (51 місце) [5]. Хоча порівняно з минулими роками Україна дещо покращила свої результати (для порівняння, у 2016 р. – 56, 2015 р. – 64 місце відповідно). Крім того, статистичні дані свідчать про низьку інноваційну активність промислових підприємств в Україні, порівняно із розвинутими країнами світу, в першу чергу, країнами ЄС. В Україні питома вага підприємства, що займалися інноваційною діяльністю не перевищує 20% в 2012-2016 рр., тоді як кількість інноваційно-активних підприємств в середньому по ЄС становить у середньому 44% від їх загальної кількості [6].

Крім того, дослідження показують, що ефективний розвиток інноваційної діяльності на рівні підприємств неможливий без підвищення масштабу державного регулювання та застосування досвіду розвинутих європейських країн у сфері реалізації інноваційної моделі розвитку економіки. Тобто, є повинен бути комплекс заходів, що охоплює всі напрямки інновацій. Проте, варто розуміти, і враховувати особливості інноваційної політики країн лідерів та країн, що розвиваються. Зокрема, у країнах з недостатньо високим рівнем розвитку економіки (до таких можна віднести і Україну), господарюючі суб'єкти намагаються зміцнити свій потенціал та компетентність. Відповідно, ситуація в економічних відносинах часто характеризується незначною конкуренцією на товарних ринках; великі підприємства як правило захоплюють лідерство в процесі модернізації і часто мати тісні зв'язки з фінансовими установами, крім того таким підприємствам легко скористатися державними субсидіями для підтримки свого розвитку; негнучкий ринок праці віддає перевагу накопиченню досвіду в межах фірм, а не підтримці мобільності між фірмами; мало уваги приділяється розвитку якісної освіти і як наслідок формуванню висококваліфікованих кадрів. У країнах-лідерах все відбувається навпаки: більше уваги приділяється радикальним

інноваціям, сильній конкуренції на ринках товарів та послуг і освітній системі, яка віддає перевагу надбанню широких базових знань та вищій освіті. Тобто, як ми бачимо, необхідно застосувати політику, яка охоплює науку, освіту та інновації (такий підхід у Європейському Союзі називається “тріадною політикою”) і є критично важливою для реалізації потенціалу зростання економіки, оскільки ці сфери політики взаємно підсилюють одна одну. В разі їх недостатньої координації вони можуть створювати перешкоди, які обмежуватимуть зростання.

Таким чином, сталий розвиток який ґрунтується на політиці зростання інновацій є об’єктивний і керований процес, головну роль у якому повинна відігравати держава, яка має гарантувати безпеку у політичній, економічній, соціальній, оборонній та екологічній сферах. Крім того, політики зростання та інновацій за своєю природою повинні бути горизонтальними, тобто повинні стосуватися всіх сфер, які впливають на інновації, але розгортатися скоординовано; необхідно приділяти більше уваги системному підходу та мережевим характеристикам інноваційних систем. Нехтування цим питанням спричинить втрату важливих складових політики сталого зростання, заснованій на інноваціях; інноваційна політика повинна відповідати рівню розвитку національної економіки та враховувати її особливості, оскільки необґрунтоване копіювання успішних політик інших країн скоріш за все призведе до неефективного використання ресурсів.

Перелік використаних джерел:

1. Декларація Рио-де-Жанейро по окружающей среде и развитию (Встреча на высшем уровне “Планета Земля”. Рио-де-Жанейро, 1992) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua.
2. Рейтинг ООН за індексом людського розвитку // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.businessz.com.ua/news/27/2121>.
3. The Global Competitiveness Report 2016-2017 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: weforum.org.
4. Україна в рейтингу екологічної ефективності у 2016 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analytika>.
5. Global Innovation Index [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2016 році Державний комітет статистики України. – К.: Держ. ком. Статистики України, 2017. – 314 с.